

Н. Мордовцева

доцент кафедри філологічних дисциплін
навчально-наукового інституту педагогіки і психології
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
кандидат педагогічних наук,
mordovcevanv@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-1827-9404

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕКСТОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

У запропонованій статті висвітлено особливості реалізації текстоцентричного підходу в навчанні професійного мовлення студентів, майбутніх педагогів; проаналізовано різні підходи вчених щодо ролі тексту під час мовленнєвої діяльності здобувачів на заняттях гуманітарного циклу, описано вимоги до навчальних професійно зорієнтованих текстів, критерії їх відбору. Зосереджено увагу на тих основних текстологічних знаннях та вміннях, якими має володіти майбутній учитель-практик у подальшій професійній діяльності, як-от: наукові підходи до вивчення тексту, ознаки тексту, спільні й відмінні ознаки тексту й дискурсу, структурні компоненти тексту, особливості членування текстових величин, складне синтаксичне ціле як складна структурна єдність і компонент тексту, абзац як композиційно-комунікативна одиниця; засоби зв'язку компонентів складного синтаксичного цілого, типи текстів за їх жанровою належністю, стильовою співвіднесеністю, формою репрезентації; аналізувати текст як комунікативну систему, його психологічні, ментальні, соціально-культурні особливості; визначати тему, основну думку, тип мовлення, стильові й жанрові особливості тексту; характеризувати його основні категорії: комунікативність, членованість, цілісність, зв'язність, інформативність. Подано зразки практичних завдань з курсу «Наукове спілкування українською мовою» для здобувачів освіти спеціальності «Початкова освіта. Українська мова і література».

Ключові слова: мовлення; навчальний текст; професійна діяльність; професійне мовлення; текст; текстоцентричний підхід.

© Мордовцева Н. В., 2022

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022

Постановка проблеми. Педагогічна діяльність майбутнього вчителя в європейській освіті ґрунтується на розумінні важливості особливостей засвоєння знань, досконалого володіння професійним мовленням, організації ефективного процесу навчання.

Процес мовленнєвої взаємодії та функціональний підхід до вивчення мови неодмінно підводить до виявлення комунікативної одиниці вищого порядку, якою на сьогодні вважається текст — писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному, дистантному плані — спільною тематичною і сюжетною заданістю (Українська мова: енциклопедія, 2004, с. 704).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому колі питання тексту, його особливостей посідає чільне місце в досліджен-

нях М. Бахтіна, Ф. Бацевича, І. Гальперина, І. Ковалик, Т. Ладигенської, Л. Лосевої, Л. Мацько, М. Пентиліук, Г. Шелехової, Р. Jakobson та ін. Проблеми породження, сприймання і розуміння тексту представлені дослідженнями З. Бакум, Н. Бібік, М. Вашуленка, М. Жинкіна, А. Загнітка, Л. Калмикової, О. Леонтьєва, З. Тураєвої та ін. Науковцями розглянуто і подано для практичного застосування в закладах різного типу методу формування усного і писемного, діалогічного і монологічного мовлення, прийоми роботи з текстом тощо.

Аспекти текстоцентричного підходу відображені в працях Р. Абрагама, М. Бахтіна, Н. Валгіної, В. Виногорова, О. Глазової, Т. Донченко, І. Дроздової, С. Єрмоленко, Дж. Каца, Л. Мацько, В. Мельничайка, Т. Ладигенської, П. Посталя, Л. Скуратівського, Л. Щерби та ін. Так, Л. Бабенко визначає текстоцентричний підхід як такий, що заснований на уявленні про текст як результат

і продукт творчої діяльності. Текст розглядається як цілісний завершений об'єкт дослідження. Проте окремо виділяється семантика і грамати́ка тексту, основу яких складає погляд на текст як на структурно-семантичне ціле (Бабенко Л. Г., 2003).

Метою статті є теоретичне висвітлення особливостей реалізації текстоцентричного підходу в навчанні професійного мовлення здобувачів освіти на заняттях гуманітарного циклу.

Завдання статті полягають у дослідженні теоретичних основ процесу формування професійного мовлення студентів, а також запропонувати практичний досвід упровадження в процесі занять гуманітарного циклу ефективних завдань на основі текстоцентричного принципу.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи феномен тексту, різні підходи до його вивчення та вплив на мовленнєву діяльність особистості, учені говорять про те, що неможливо вивести універсальну дефініцію, яка б характеризувала текст усебічно. Неоднозначність тлумачення тексту можна пояснити, на думку О. Селіванової, його особливостями, основними з яких є: абсолютизація структурної організації тексту та граматичних засобів зв'язності; формально-структурна, жанрово-стилістична різноплановість текстів і специфіка способу їх репрезентації; багатоплановість підходів до лінгвістичного вивчення тексту (онтологічний, гносеологічний, власне лінгвістичний, психологічний, прагматичний, комунікативний, модальний, структурний, номінативний, когнітивний, соціально-історичний); звуження функції тексту до рівня складника комунікативного процесу, посередника, засобу, процесу й мети комунікації, абсолютизація у складі дефініції певної категорії або кількох категорій тексту (Селіванова О., 2004, с.34). Однак спільні особливості існування тексту в різних стилях і жанрах учені все ж таки виділяють, як-от — а) мовне утворення будь-якого обсягу, що складається з лінійно розташованої сукупності речень, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність; б) витвір усного або писемного мовлення, якому властиві єдність теми і задуму, завершеність, внутрішня структурно-синтаксична композиція та віднесеність до того чи того стилю; в) процес і продукт спілкування (Компаній О. В., 2021. с.13).

Студенти, майбутні вчителі початкової школи, а також учителі-словесники, під час навчання у ЗВО, і, зрозуміло, у подальшій професійній діяльності, на думку О. Кухарчук, мають досконало володіти власним мовленням і такими текстологічними знаннями: наукові підходи до вивчення тексту, ознаки тексту, спільні й відмінні ознаки тексту й дискурсу, структурні компоненти тексту, особливості членування текстових величин, складне синтаксичне ціле як складна структурна єдність і компонент тексту, абзац як

композиційно-комунікативна одиниця; засоби зв'язку компонентів складного синтаксичного цілого, типи текстів за їх жанровою належністю, стильовою співвіднесеністю, формою репрезентації та *вміннями*: аналізувати текст як комунікативну систему, його психологічні, ментальні, соціально-культурні особливості; визначати тему, основну думку (ідею), тип мовлення, стильові й жанрові особливості тексту; характеризувати його основні категорії: комунікативність (функції тексту); членованість (будова тексту, його композиційні особливості; виокремлення складних синтаксичних цілих і абзаців; з'ясування способів зв'язку речень; актуальне членування речень); цілісність (функції мовних одиниць); зв'язність (когезія, когерентність, мовні засоби зв'язку речень); інформативність (когнітивна, рефлексивна, регулятивна). Зазначені теоретичні знання є підґрунтям для формування у майбутніх фахівців текстотворчих умінь і навичок, необхідних як для самореалізації, міжособистісної взаємодії, так і для організації роботи над текстом на уроках української мови (Кухарчук О.І., 2015, с. 289).

Сьогодні у вітчизняній лінгводидактиці все більше вчені віддають перевагу у своїх дослідженнях щодо методики використання текстового матеріалу в різних галузях дефініціям «текстоцентричний підхід» (принцип, аспект), «текстовий», «текстоорієнтований», «дискурсивний» тощо. Ми хочемо звернути увагу саме на поняття «текстоцентричний підхід у навчанні», бо, на нашу думку, це найбільш вдалий акцент на роботу з текстом на різних етапах засвоєння знань, що обов'язково має нести дидактико-розвивальний та виховний потенціал.

Яриніч О. підкреслює, що текстоцентричний підхід — необхідна умова досягнення нової якості освіти у формуванні ключових компетенцій і відповідає основним завданням вивчення гуманітарних дисциплін, бо центральною одиницею стає текст як засіб виховання всебічно розвинутої, творчої, національно свідомої, духовно багатої особистості, яка комунікативно виправдано вміє користуватися мовними засобами в усіх сферах суспільної діяльності, спираючись на багатство рідного слова (Яриніч О., 2020).

Основна ознака текстоцентричного підходу на сучасному етапі є здатність створювати тексти в процесі навчання, тому всі прийоми і стратегії на заняттях гуманітарного циклу так чи інакше пов'язані з текстом, його читанням, маркуванням, аналізом, компонованням, трансформацією.

Златів Л.М. у розвідці про дискурсивно-текстоцентричний підхід до навчання української мови за професійним спрямуванням студентів-нефілологів говорить, що текстоцентричний підхід є поліфункційним і передбачає засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь та навичок на основі текстів; усвідомлення струк-

тури тексту й функцій мовних одиниць у ньому; формування вмій і навичок сприймати, аналізувати, відтворювати, створювати, редагувати власні висловлювання; у кінцевому ж результаті — сприяє формуванню й розвитку комунікативної компетентності студента (Златів Л.М., Златів_стаття.pdf).

Сучасна дослідниця текстоцентричного аспекту у розвитку дискурсної компетентності старшокласників О. Андрієць зауважує, що цінним у реалізації текстоцентризму є концепція про те, що текст є одним із засобів удосконалення усного й писемного мовлення школярів. Текстова основа уроку сприяє розвитку їхнього дискурсного мовлення, коли за допомогою певного виду мовленнєвої діяльності засвоюються мовленнєвознавчі поняття, застосовуючи ефективні завдання типу: доберіть заголовок, визначивши головну думку тексту; визначте тип і стиль тексту; складіть план прочитаного і перекажіть текст; обґрунтуйте змістову правильність переказаного тексту; знайдіть у тексті речення, що найточніше відповідає його назві; з'ясуйте спосіб зв'язку речень у тексті; зробіть стилістичний аналіз тексту (Андрієць О. М., 2019, с. 101).

З метою розвитку професійного мовлення на заняттях освітнього компонента «Наукове спілкування українською мовою» для здобувачів освіти спеціальності «Початкова освіта. Українська мова і література», ми використовуємо інформативні тексти, які оптимально розкривають актуальні проблеми сучасної початкової школи, інновації і принципи Нової української школи, загальні проблеми вітчизняної лінгводидактики. Для відбору навчальних текстів застосовуємо такі критерії: концептний (текст містить основні концепти, що віддзеркалюють професійну актуальність, наприклад, гіпотези, поняття тощо); дидактичний (текст має навчальний і виховний потенціал і містить необхідні для навчання мовні факти і явища); сензитивний (відповідність змісту тексту і його мовного оформлення віковим можливостям студентів); когнітивний (текст виконує свою освітню функцію і відповідає пізнавальним потребам студентів) (Дроздова І., 2010, с.73). Наведемо приклади завдань.

Завдання 1. *Ознайомтеся з поданою інформацією. Прокоментуйте виділену думку. Поясніть, як має реалізовувати окреслені напрями організації сучасної освіти вчитель-словесник на уроках вивчення української мови.*

У сучасній світовій педагогічній практиці виділяються два основні напрями організації навчально-виховного процесу.

Перший полягає в модернізації практичних методів навчання. Він характеризується ефективною організацією засвоєння визначених зв'язків і досягнення певних еталонів. *Оновлення навчаль-*

ного процесу, що зорієнтований на традиційні завдання репродуктивного навчання, ґрунтується на уявленні про навчання як про „технологічний процес” із наперед визначеними й детально розписаними результатами.

Другий — це інноваційний підхід, в якому метою навчання стає розвиток можливостей школярів засвоювати новий досвід на основі цілеспрямованого формування творчого й критичного мислення, досвіду та інструментарію навчально-пошукової діяльності, рольового й імітаційного моделювання. Цей напрям викликає до життя моделі навчання, що ґрунтуються на навчально-пошуковій, дослідницькій, навчально-ігровій, моделюючій та інших активних формах організації освіти.

Завдання 2. *Зробіть лінгвометодичний коментар з прикладами до поданого матеріалу.*

«Правильній побудові заняття сприятиме розуміння характеру змістових зв'язків, які можуть бути синхронними (матеріал суміжних дисциплін опрацьовується одночасно), репродуктивними (спиратися на засвоєне з інших предметів), перспективними (певне питання розглядається лише в основних рисах з орієнтацією на більш докладне вивчення на уроках з іншого предмета)».

(Мантула Т.І., 2005, С. 9).

Завдання 3. *Підготуйтеся до ролі «рецензента» на науковій конференції з теми «Мовне обличчя сучасного українського міста». Наведіть фрази та кілька прийомів активізації уваги слухачів, завдяки яким досягається контакт між доповідачем і слухачами.*

Завдання 4. *Розробіть і змодельуйте презентацію навчально-методичного посібника, наукового видання (варіант 1), презентацію ідеї, інноваційних технологій (варіант 2).*

Завдання 5. *Підготуйте відеопрезентацію вашої майбутньої професії вчителя початкових класів, дотримуючись таких аспектів інформації: роль учителя в сучасному освітньому просторі; перспективи Нової української школи у вихованні майбутнього покоління; імідж педагога в європейському контексті; яким, на вашу думку, має бути вчитель початкової школи.*

Завдання 6. *Доберіть і запишіть декілька аргументів, щоб підтвердити такі думки: Справжнім педагогом є лише той, хто в кожному своєму вихованцеві вміє бачити й бачить людину в майбутньому. Імідж учителя характеризується його мовою.*

Завдання 7. *Ознайомтеся з текстом, визначте стиль, розставте пропущені розділові знаки. Підкресліть ключові слова, сформулюйте основну тезу тексту.*

Проблеми духовного життя в Україні сьогодні ускладнюються міжкультурним характером сучасного суспільства під яким ми розуміємо

співіснування різних культур та різних національних, етнічних, релігійних груп населення, які мешкають поряд та підтримують відкриті стосунки, взаємодіють між собою, визнають спосіб життя і цінності один одного. Він передбачає прояви активної терпимості та підтримання справедливих стосунків між людьми і народами в межах яких ніхто не принижується нема нікого, хто був би вищий або нижчий, кращий або гірший. Слід зазначити, що формування культурного суспільства і культурної людини ґрунтується як на національній ідентифікації особистості так і культурі міжетнічних відносин, яка проявляється в повазі інтересів, прав самобутності різних народів, готовності і умінні особистості жити і працювати у багатоетнічному суспільстві. Необхідним є розвиток також планетарної свідомості що містить почуття єдності й унікальності життя на Землі,

повагу до всіх народів їх прав, інтересів і цінностей (Пометун О.І., 2018, с.44).

Завдання 8. *Випишіть із наукових праць (гуманітарного спрямування) приклад тексту-роздуму. Визначте, де подана теза, у яких абзацах розташований аналіз і доведення автором своєї позиції, у яких — висновок? Знайдіть і підкресліть в обраному зразкові мовно-стилістичні засоби організації наукового тексту.*

Виконання завдань на створення професійних дискурсів та робота з навчальними професійно зорієнтованими текстами спонукає студентів до творчого вираження власної індивідуальності засобами української мови, що і є однією з головних ознак сформованості особистості фахівця.

Завдання 9. *Візьміть участь у проєкті (аудиторна робота) «Пояснювальне мовлення як педагогічний жанр» (Прокопенко Л.І., 2021, с. 12).*

	Вид проєкту	Характеристики
1	за метою виконання	дослідницький, практико-орієнтований
2	за характером змістового (предметного) матеріалу	лінгвістичний монопроєкт
3	за характером контактів	аудиторний
4	за тривалістю	середньостроковий
5	за кількістю учасників	груповий; індивідуальний
6	Мета проєкту	усвідомлення студентами специфічних жанроутворювальних ознак пояснювального монологу, розвитку умінь створювати жанрові різновиди навчального пояснення
7	Груповий проєктний продукт	узагальнена (у вигляді схеми, таблиці, інфографіки) інформація з теми; модельні характеристики жанрів, пам'ятка «Секрети ефективного пояснення».
8	Індивідуальний проєктний продукт	авторський текст у жанрі пояснення

Висновки. Зважаючи на зазначене вище, ми дійшли висновку, що, використовуючи текстоцентричний підхід на заняттях гуманітарного циклу, викладачеві слід добирати такі форми і методи роботи з текстом, які б у студентів сприяли формуванню професійного мовлення, креативності, удосконаленню мовленнєвої культури загалом. Потрібно пам'ятати про те, що текст, який використовується в навчальних цілях, повинен від-

повідати таким вимогам, як доступність, пізнавальність, цікавість, інформативність, сучасність, відповідність віковим особливостям.

У нашій розвідці подано загальний опис текстоцентричного підходу в навчанні професійного мовлення студентів. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні проблеми навчання жанрів педагогічної комунікації майбутніх учителів початкових класів.

ДЖЕРЕЛА

1. Андрієць О.М. Текстоцентризм у розвитку дискурсивної компетентності сучасного старшокласника. // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. №3 (326), 2019. С. 97-106.
2. Бабенко Л. Г. *Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика* : [учебник; практикум] / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. М. : Флинта : Наука, 2003. 496 с.
3. Варзацька Л. *Навчання мови і мовлення на основі тексту*. К.: Рад. школа, 1986. 105 с.
4. Дроздова І. П. Критерії добору текстів для навчання професійного мовлення студентів нефілологічного профілю у ВНЗ / І. П. Дроздова // *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. Харків. 2010. Вип. 16. С. 69-76.
5. Златів Л.М. *Дискурсивно-текстоцентричний підхід до навчання української мови за професійним спрямуванням студентів-математиків*. Режим доступу: Златів_стаття.pdf

6. Компаній О. В. *Реалізація принципу наступності у формуванні текстотворчих умінь молодших школярів на завершальному етапі початкової мовної освіти*. Автореферат на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук. 13.00.02 — теорія та методика навчання (українська мова), Одеса, 2021. с. 40.
7. Кухарчук О.І. Текстоцентричний підхід до формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-словесника // *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2015, № 5 (49), С. 286-295.
8. Мантула Т.І. Інтегроване викладання та міжпредметні зв'язки в історичному аспекті та сьогодні // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. №21. С. 9.
9. Наукова комунікація як складник фахової діяльності : практикум / уклад. Л. І. Прокопенко. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 99 с.
10. Пометун О. І. *Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник* / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.
11. Селиванова Е. А. *Основы лингвистической теории текста и коммуникации* : [моногр. учеб. пособ.] / Е. А. Селиванова. К. : Брама, Изд. Вовчок О. Ю., 2004. 336 с.
12. Українська мова: енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 752 с.
13. Яриніч О. Ф. *Використання інноваційних технологій на уроках української мови в аспекті текстоцентричного принципу навчання*. Режим доступу: <https://genezum.org/library/vykorystannya-innovatsiynih-tehnologiy-na-urokah-ukrainskoi-movy-v-aspekti-tekstocentrychnogo-pryncypu-navchannya>

REFERENCES

1. Andriets O.M. (2019) *Tekstotsentryzm u rozvytku dyskursnoi kompetentnosti suchasnoho starshoklasnyka*. [Textocentrism in the development of discourse competence of modern high school students] // *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky*. No. 3 (326), S. 97-106. [in Ukrainian]
2. Babenko L. H. (2003) *Lynhvystycheskyi analiz khudozhestvennoho teksta. Teoryia y praktyka* [Linguistic analysis of the artistic text. Theory and practice]: [uchebnyk; praktykum] / L. H. Babenko, Yu. V. Kazaryn. M. : Flynta : Nauka, 496 s. [in Russian]
3. Varzatska L. (1986) *Navchannia movy i movlennia na osnovi tekstu*. [Teaching language and speaking on the basis of text] K.: Rad. shkola, 105 s. [in Ukrainian]
4. Drozdova I. P. (2010) *Kryterii doboru tekstiv dlia navchannia profesiinoho movlennia studentiv nefilolohichnoho profilu u VNZ* [Criteria for the selection of texts for teaching professional speech of non-philology students at universities] / I. P. Drozdova // *Vykladannia mov u vyshchikh navchalnykh zakladakh osvity*. Kharkiv. Vyp. 16. S. 69-76. [in Ukrainian]
5. Zlatic L.M. *Dyskursyvno-tekstotsentrychnyi pidkhid do navchannia ukrainskoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv-matematykiv*. [A discursive-text-centric approach to teaching the Ukrainian language for the professional direction of mathematics students] *Rezhym dostupu: Zlatic_stattia.pdf* [in Ukrainian]
6. Kompanii O. V. (2021) *Realizatsiia pryntsyphu nastupnosti u formuvanni tekstotvorchykh umin molodshykh shkoliariv na zavershalnomu etapi pochatkovoї movnoi osvity*. [Implementation of the principle of continuity in the formation of text-creating skills of junior high school students at the final stage of primary language education] *Avtoreferat na zdobuttia nauk. stupenia doktora pedagogichnykh nauk. 13.00.02 — teoriia ta metodyka navchannia (ukrainska mova)*, Odessa, s. 40. [in Ukrainian]
7. Kukharchuk O. I. (2015) *Tekstotsentrychnyi pidkhid do formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia-slovesnyka* [A text-centric approach to the formation of socio-cultural competence of the future lexicographer] // *Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, № 5 (49), S. 286-295. [in Ukrainian]
8. Mantula T. I. (2005) *Intehrovane vykladannia ta mizhpredmetni zviazky v istorychnomu aspekti ta sohodenni* [Integrated teaching and interdisciplinary connections in the historical aspect and the present] // *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. №21. S. 9. [in Ukrainian]
9. *Naukova komunikatsiia yak skladnyk fakhovoi diialnosti (2021)* [Scientific communication as a component of professional activity] : *praktykum / uklad. L. I. Prokopenko*. Odessa : Vydavets Bukaiev Vadym Viktorovych. 99 s. [in Ukrainian]

10. Pometun O. I. (2018) Kompetentnisno oriietovana metodyka navchannia istorii v osnovnii shkoli [Competence-oriented method of teaching history in primary school] : metodychnyi posibnyk / O. I. Pometun, N. M. Hupan, V. S. Vlasov. K. : TOV «KONVI PRINT», 208 s. [in Ukrainian]
11. Selyvanova E. A. (2004) Osnovy lnhvystycheskoi teoryy teksta y kommunykatsyy [Fundamentals of Linguistic Theory of Text and Communication]: [monohr. ucheb. posob.] / E. A. Selyvanova. K. : Brama, Yzd. Vovchok O. Yu., 336 s. [in Ukrainian]
12. Ukrainska mova (2004) [Ukrainian language]: entsyklopediia / Redkol.: V. M. Rusanivskiyi (spivholova), O. O. Taranenko (spivholova), M. P. Ziabliuk ta in. Kyiv: Vyd-vo «Ukr. entsykl.» im. M. P. Bazhana, 752 s. [in Ukrainian]
13. Yarynich O. F. Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii na urokakh ukrainskoi movy v aspekti tekstotsentrychnoho pryntsyphu navchannia [The use of innovative technologies in the lessons of the Ukrainian language in the aspect of the text-centric principle of learning]. Rezhym dostupu: <https://genezum.org/library/vykorystannya-innovatsiinykh-tehnologiy-na-urokah-ukrainskoi-movy-v-aspekti-tekstocentrychnogo-pryncypu-navchannya> [in Ukrainian]

Mordovtseva N.V.

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF THE TEXTOCENTRIC APPROACH IN TEACHING PROFESSIONAL SPEECH OF STUDENTS

Abstract. *The proposed article highlights the peculiarities of the implementation of the text-centric approach in teaching professional speech of students, future teachers; different approaches of scientists regarding the role of the text during the speech activity of students in the humanitarian cycle classes are analyzed, the requirements for educational professionally oriented texts, and the criteria for their selection are described. Attention is focused on those basic textological knowledge and skills that the future teacher-practitioner should possess in further professional activity, such as: scientific approaches to studying the text, features of the text, common and distinctive features of the text and discourse, structural components of the text, peculiarities of the organization of text values, a complex syntactic whole as a complex structural unity and text component, a paragraph as a compositional and communicative unit; means of connecting the components of a complex syntactic whole, types of texts according to their genre affiliation, stylistic correlation, form of representation; analyze the text as a communicative system, its psychological, mental, socio-cultural features; determine the topic, main idea, type of speech, stylistic and genre features of the text; characterize its main categories: communicativeness, membership, integrity, coherence, informativeness. Samples of practical tasks from the course "Scientific communication in the Ukrainian language" for students of the specialty "Elementary education. Ukrainian language and literature".*

The following criteria are proposed for the selection of educational texts: conceptual (the text contains basic concepts that reflect professional relevance, for example, hypotheses, concepts, etc.); didactic (the text has educational and educational potential and contains language facts and phenomena necessary for learning); sensitive (correspondence of the content of the text and its linguistic design to the age capabilities of the students); cognitive (the text fulfills its educational function and meets the cognitive needs of students).

Keywords: *speech; educational text; professional activity; professional speech; text; text-centric approach.*

Стаття надійшла до редакції: 15.01.2022р.

Прийнято до друку: 21.11.2022р.